

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Marianny Reiffovej a JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa **P.**, bytom v **M.**, prechodne bytom v **K.**, proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o výške úrazovej renty, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 6. mája 2009, č. k. 24Sd/314/2008-59, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 6. mája 2009, č. k. 24Sd/314/2008-59 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporkyne z 29. júla 2008 číslo 222-4827/2008 **z r u š u j e** a vec jej **vracia** na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 6. mája 2009, č. k. 24Sd/314/2008-59, potvrdil rozhodnutie z 29. júla 2008 číslo 222-4827/2008, ktorým odporkyňa podľa § 272 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) priznala navrhovateľovi úrazovú rentu vo výške 6 070 Sk mesačne od 1. januára 2004, následne valorizovanú podľa príslušných právnych predpisov. Po preskúmaní rozhodnutia odporkyne, ako aj postupu, ktorý mu predchádzal dospel k záveru, že nie je v rozpore so zákonom. Považoval za správny právny názor odporkyne, podľa ktorého v prípade, ak náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti z dôvodu choroby

z povolenia vyplácaná 31. decembra 2003 svojou výškou a spôsobom výpočtu zo strany zamestnávateľa nezodpovedá právnym predpisom účinným do 31. decembra 2003 musí odporkyňa bez ďalšieho prevziať výplatu len časti plnenia, ktoré považuje za dôvodné a na základe vlastného prepočtu má poukazovať len časť plnenia. V prejednávanvej veci dospela odporkyňa k inému výpočtu výšky náhrady za stratu na zárobku, patriacej navrhovateľovi (§ 272 ods. 2 veta druhá zákona o sociálnom poistení) preto bola povinná vydať rozhodnutie o tom, v akej výške preberá plnenie patriace podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 považované po 1. januári 2004 za úrazovú rentu, a tak dať navrhovateľovi možnosť domáhať sa preskúmania svojho rozhodnutia. V súvislosti s predmetnou zmenou vo výške plnenia odporkyňa v súlade so zákonom o sociálnom poistení vykonala dokazovanie a tiež nariadila pred rozhodnutím pojednávanie na deň 18. júla 2008, na ktorom prerokovala s navrhovateľom otázku jeho nároku a oboznámila ho s podkladmi pre rozhodnutie.

Krajský súd uviedol, že z § 272 ods. 3 zákona o sociálnom poistení prislúcha poškodenému právo na vyplácanie náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrady za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003 a ich nárok na výplatu trvá aj po tomto dni, ktoré sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, len v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Podľa názoru krajského súdu, toto ustanovenie nemožno vykladať tak, že sa jedná o sumu, ktorá bola reálne a v danom prípade v rozpore splatnou právnou úpravou poškodenému do 31. decembra 2003 vyplácaná bývalým zamestnávateľom, ale môže to byť len suma, ktorá poškodenému patrila v zmysle platných právnych predpisov 31. decembra 2003. Iný záver nemožno vyvodiť ani z § 272 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, z ktorého jednoznačne vyplýva, že nároky na výplatu uvedených plnení sa posudzujú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Ak nárok na výplatu týchto plnení trvá aj po 31. decembri 2003, poskytujú sa v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Rovnaký záver vyplýva aj z vyššie citovaného § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Opačný výklad zákona by podľa názoru krajského súdu neprimerane zvýhodňoval poškodených, ktorým bývalý zamestnávateľ v rozpore s právnymi predpismi účinnými do 31. decembra 2003 vyplácal vyššiu náhradu z titulu náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, oproti tým, ktorým ju bývalý zamestnávateľ vypočítal a aj vyplácal v správnej výške. Takýto postup by bol však v rozpore s princípom rovnosti občanov a zákazom diskriminácie garantovaných v článkoch 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky pri realizácii ich práv na primerané hmotné

zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu vyplývajúcich z článku 39 Ústavy Slovenskej republiky.

Krajský súd preto považoval za nepochybné, že bývalý zamestnávateľ navrhovateľa pri výpočte náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti neodpočítaval navrhovateľovi pravdepodobný zárobok, ktorý by navrhovateľ mohol dosiahnuť, keby bol zamestnaný, t. j. keby s ním zamestnávateľ neskončil pracovný pomer. Z toho dôvodu navrhovateľ poberal podľa jeho názoru do 31. decembra 2003 vyššiu náhradu za stratu na zárobku než mu v zmysle platných právnych predpisov patrila. Odporkyňa ako štátny orgán je však povinná v zmysle čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon.

Krajský súd poukázal aj na skutočnosť, že rozsudkom Okresného súdu v Martine z 20. septembra 1995, sp. zn. 11C 219/95, ktorý nadobudol právoplatnosť 27. októbra 1995, súd uložil bývalému zamestnávateľovi navrhovateľa zaplatiť náhradu straty na zárobku v sume 152 166 Sk, len za obdobie od 1. januára 1993 do 30. septembra 1995. Po tomto období mohol už bývalý zamestnávateľ navrhovateľovi vyplácať náhradu straty na zárobku v sume akej mu patrila v zmysle platných právnych predpisov buď na základe dohody, alebo konkludentne, teda tak, ako to bolo v prejednávanej veci. Pokiaľ však bývalý zamestnávateľ vyplácal navrhovateľovi 31. decembra 2003 vyššiu náhradu straty na zárobku než mu v zmysle platných právnych predpisov patrila, navrhovateľ sa už s poukazom na vyššie uvedenú právnu argumentáciu domáha od odporkyne priznania vyššej úrazovej renty neoprávnené. Poukázal pritom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Cdo 32/2002 a sp. zn. 4 Cdo 102/1993, ktoré sa zaoberajú otázkou započítania zárobku v prípade, ak poškodený v čase posudzovania nároku žiaden zárobok nepoberá, ako aj na právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovený v uznesení z 22. novembra 2006, sp. zn. 3So 102/2006.

Proti rozsudku krajského súdu podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie navrhovateľ. Podľa jeho názoru krajský súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym právnym záverom a neprihliadol na jeho tvrdenia uvedené v opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporkyne. Tvrdil, že odporkyňa mala pri určovaní výšky úrazovej renty vychádzať zo sumy 14 400 Sk a túto následne valorizovať, lebo navrhovateľ od pôvodného zamestnávateľa poberal 31. decembra 2003 náhradu za stratu na zárobku vo výške 9 069 Sk, ale zamestnávateľ mu túto náhradu od roku 1999 nevalorizoval. Žiadal preto, aby odvolací súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na nové rozhodnutie

a tiež žiadal priznať finančnú ujmu vo výške 27 000€ a majetkovú ujmu vo výške 65 000 €.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení z 12. augusta 2009 žiadala rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť. Namietala, že Sociálna poisťovňa je povinná prepočítať výšku náhrady straty na zárobku ktorú mal poberať navrhovateľ podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, lebo suma ktorú mu zamestnávateľ vyplácal, nemohla byť transformovaná na úrazovú rentu z dôvodu, že nie je v súlade s právnymi predpismi účinnými do 31. decembra 2003. Podľa jej názoru suma, ktorú zamestnávateľ vyplácal navrhovateľovi nemusí byť sumou, ktorá poškodenému patrila podľa právnych predpisov. V prípade, ak zamestnávateľ vyplácal náhradu za stratu na zárobku pri uznaní čiastočnej invalidity vo výške rozdielu medzi čiastočným invalidným dôchodkom a priemerným zárobkom pred vznikom škody, nebol takýto postup správny a nebol v súlade s právnym stavom tak, ako to vyplýva z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo 93/03.

Poukázala tiež na § 227 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého je poistenec a poberateľ dávky povinný preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu. Dôkazné bremeno zaťažuje navrhovateľa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 250s v spojení s § 246c OSP preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné vyhovieť, aj keď čiastočne z iných právnych dôvodov.

Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanoví zákon.

Podľa § 272 ods. 1 až 3 zákona o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa od 1. januára 2004 preberá od zamestnávateľa výplatu plnení vyplývajúcich zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania, ktoré vznikli pred 26. novembrom 1993 a od zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu, nároky vzniknuté pred 1. aprílom 2002 vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania.

Nároky na výplatu plnení uvedených v odseku 1 sa posudzujú podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Ak nárok na výplatu týchto plnení trvá aj po 31. decembri 2003, poskytujú sa v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003.

Náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri uznaní invalidity alebo čiastočnej invalidity a náhrada za stratu na dôchodku, ktoré sa vyplácali k 31. decembru 2003, a nárok na ich výplatu trvá aj po tomto dni, sa považujú od 1. januára 2004 za úrazovú rentu, a to v sume, v akej patrili do 31. decembra 2003. Na zvyšovanie úrazovej renty platí § 82 primerane.

Z administratívnych spisov vyplýva, že navrhovateľovi bola 14. decembra 1989 zistená choroba z povolania a zamestnávateľ Z. M. mu vyplácal 31. decembra 2003 náhradu za stratu na zárobku v sume 9 067 Sk mesačne.

Odporkyňa však podľa § 272 ods. 2 zákona o sociálnom poistení sama posúdila nárok navrhovateľa na výplatu straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, v súlade s právnymi predpismi, účinnými do 31. decembra 2003 a zistila, že výška tejto náhrady bola podľa jej názoru vypočítaná nesprávne, preto ju sama prepočítala a sama určila výšku náhrady za stratu na zárobku, ktorá mala podľa jej názoru patriť navrhovateľovi k 31. decembru 2003 a následne napadnutým rozhodnutím určila, že od 1. januára 2004 preberá od zamestnávateľa navrhovateľa výplatu náhrady za stratu na zárobku iba vo výške 6 070 Sk mesačne.

Svoj postup nesprávne odôvodnila tým, že zamestnávateľ navrhovateľa neposkytol údaj o výške zárobku, ktorý by navrhovateľ mohol pravdepodobne dosiahnuť vzhľadom na svoju zdravotnú dispozíciu, a preto tento určila podľa § 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 90/1996 Z. z. o minimálnej mzde. Postup odporkyne, ktorá nahrádzala právomoc súdu pri zisťovaní výšky náhrady za stratu na zárobku však nezodpovedá zákonu.

Z citovaného ustanovenia zákona o sociálnom poistení vyplýva, že odporkyňa musí rešpektovať výšku náhrady za stratu na zárobku ktorá je občanovi vyplácaná k 31. decembru 2003, a ktorá sa od 1. januára 2004 v rovnakej výške transformuje na úrazovú rentu podľa zákona o sociálnom poistení, a to bez ohľadu na skutočnosť, či výška náhrady za stratu na

zárobku bola určená dohodou (čo aj konkludentnou) medzi pracovníkom a zamestnávateľom, alebo rozhodnutím súdu.

Prijatím zákona o sociálnom poistení a zmenou inštitútu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú v súvislosti s pracovným úrazom alebo chorobou z povolania na inštitút úrazového poistenia zamestnávateľa s právom poškodeného na úrazovú rentu, nemôže dôjsť k zhoršeniu postavenia poškodených poberajúcich k 31. decembru 2003 od zamestnávateľa plnenia zo zodpovednosti za škodu.

Ak podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky môžu štátne orgány konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, potom odporkyňa svoju právomoc vyplácať poškodeným úrazovú rentu v inej výške, v akej im patrila 31. decembra 2003 prekračuje a nezákonne zasahuje do právomoci súdu.

Odporkyňa nie je oprávnená podľa § 272 ods. 2 zákona o sociálnom poistení posudzovať správnosť výšky sumy, ktorá je poškodenému vyplácaná k 31. decembru 2003 ako náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti v dôsledku choroby z povolania. Citované zákonné ustanovenie oprávňuje odporkyňu na skúmanie okolností, či nárok na uvedenú dávku u poškodeného trvá 31. decembra 2003. Ak zistí, že po 1. januári 2004 nenastali okolnosti, s ktorými zákon spája zánik nároku na takúto dávku, je povinná túto výplatu podľa § 272 ods. 1 prevziať, a to v sume, podľa § 272 ods. 3, v akej táto dávka patrila, t. j. v akej bola poškodenému vyplácaná k tomuto dátumu.

Žiadne ustanovenie zákona o sociálnom poistení neumožňuje ani neumožňovalo odporkyňi rozhodovať o výške náhrady za stratu na zárobku, ktorá poškodenému patrila k 31. decembru 2003.

Výklad pojmu „patrila“ tak, ako ho používa odporkyňa je svojvoľný, lebo odporkyňa nepochopila jeho obsah. Bez zákonného dôvodu odporkyňa znova prepočítava výšku plnení, na ktoré má poškodený nárok podľa Zákonníka práce ku dňu 1.31. decembra 2003, hoci nepozná skutkový stav veci a často ani právne podmienky poskytovania náhrad. Len na základe svojich právnych názorov (vo väčšine nedoložených vykonaným dokazovaním) nerešpektuje výšku sumy, ktorá je poškodenému k 31. decembru 2003 vyplácaná a patrí mu podľa právnych predpisov, účinných do 1. januára 2004. Bez zákonného podkladu odvodzuje

svoju právomoc túto sumu určiť znovu, pričom odporkyňa ponecháva úplne bez povšimnutia skutočnosť, že výška náhrady za stratu na zárobku bola určovaná podľa právnych predpisov, platných v čase rozhodovania o výške odškodnenia, alebo v čase vzniku škody. Bez povšimnutia odporkyňa ponecháva aj skutočnosť, že výška náhrady mohla byť v dôsledku rôznych skutkových okolností a v dôsledku rôznych zákonných dôvodov iná, ako tvrdí sama odporkyňa. Jej postup v spojení s nedostatočne poznaným skutkovým stavom veci tak môže vážnym spôsobom poškodzovať zamestnancov, ktorí utrpeli pracovný úraz alebo získali chorobu z povolania.

Žiadne ustanovenie zákona o sociálnom poistení na svojvoľný postup pri prepočítavaní výšky náhrady za stratu na zárobku odporkyňa neoprávňuje a tiež jej neumožňuje modifikovať znenie jednotlivých ustanovení zákona o sociálnom poistení, resp. ich svojvoľne a extenzívne vykladať.

Rovnako záver krajského súdu, podľa ktorého v danom prípade bola navrhovateľovi náhrada za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti k 31. decembru 2003 vyplácaná v rozpore splatnou právnou úpravou nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a nemožno zistiť, na základe akých dôkazov krajský súd k tomuto záveru dospel.

Rozsudok krajského súdu samotný obsahuje rozpor, keď súčasne uvádza, že výška náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti bola určená v rozpore so zákonom a súčasne uvádza, že táto náhrada bola medzi navrhovateľom a jeho zamestnávateľom určená konkludentne. Za zarážajúci možno považovať postup odporkyne, ktorá riadne uzavreté zmluvy medzi účastníkmi nerešpektuje a ktorá sama namiesto súdu rozhoduje o ich platnosti, hoci slovenský právny poriadok svojpomoc neakceptuje.

Odvolací súd na tomto mieste poukazuje aj na nesprávne pochopenie citovaných rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, na ktoré v odôvodnení napadnutého rozsudku poukazuje krajský súd a hoci sú tieto úvahy v konečnom dôsledku pre posúdenie zákonnosti postupu a rozhodnutia odporkyne irelevantné, odvolací súd považuje za vhodné sa touto otázkou vzhľadom na jej dôležitosť zaoberať v širších súvislostiach.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 27. októbra 1993, sp. zn. Cdo 102/93 vyslovil, že trvanie zodpovednostného vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ktorý vznikol v dôsledku ochorenia zamestnanca na chorobu z povolania, nie je podmienené trvaním pracovného pomeru k zodpovednej organizácii ale náhrada za stratu na zárobku, ktorú pracovník poberal podľa § 195 Zákonníka práce mu patrí v nezmenenej výške aj potom, ako sa stal dočasne nezamestnaným. Iba v prípade, že takýto pracovník odmietne nastúpiť prácu, ktorá mu bola zabezpečená, sa výška náhrady zníži o zárobok, ktorý by v prípade nástupu do ponúkanej práce mohol dosiahnuť.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 2003, sp. zn. 2 Cdo 32/02, sa zaoberalo určením výšky náhrady za stratu na zárobku podľa § 447 Občianskeho zákonníka v prípade, ak osoba v čase, kedy utrpela úraz, bola nezamestnaná. V takom prípade, keď nemožno určiť výšku zárobku, ktorý osoba dosahovala pred úrazom, podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je potrebné vychádzať zo zárobku ustanoveného v mzdových predpisoch.

Z uvedeného vyplýva, že aj samotný postup odporkyne pri výpočte výšky náhrady za stratu na zárobku po skončení práceneschopnosti, ktorá mala navrhovateľovi patriť podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003, nie je správny, lebo odporkyňa postupovala tak, ako v prípade, keby navrhovateľ odmietol jemu ponúknutú prácu, napriek tomu, že takéto skutkové okolnosti podľa predloženého spisového materiálu v danom prípade vôbec nenastali a nie je zrejmé, na základe akých skutočností odporkyňa k tomuto záveru dospela.

Rovnako odporkyňa nemala v danom prípade právomoc rozhodovať o výške náhrady za stratu na zárobku, ktorá poškodenému prináležala do 31. decembra 2003, a to ani pokiaľ ide o navrhovateľom uvádzanú valorizáciu, ktorú jeho bývalý zamestnávateľ od roku 1999 nevykonával. Takúto právomoc mal jedine všeobecný súd, na ktorý sa mohla odporkyňa obrátiť v prípade, ak sa domnievala, že výška náhrady za stratu na zárobku, ktorú zamestnávateľ navrhovateľovi vyplácal, je nesprávna.

Pokiaľ krajský súd poukazoval na neprimerané zvýhodňovanie navrhovateľa, ktoré videl v tom, že mu bývalý zamestnávateľ v rozpore s právnymi predpismi účinnými do 31. decembra 2003 vyplácal vyššiu náhradu z titulu náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej

neschopnosti, oproti tým, ktorým ju bývalý zamestnávateľ vypočítal a aj vyplácal v správnej výške, aj tento záver krajského súdu je nesprávny, vzhľadom na vyššie uvedené nemá opodstatnenie v skutkovom stave a krajský súd nevykonal v tomto smere žiadne dokazovanie, ktoré by jeho tvrdenie preukazovalo.

Z uvedených dôvodov sa odvolací súd nestotožnil s rozhodnutím krajského súdu a uznal námietky navrhovateľa v tejto časti za dôvodné.

Pokiaľ sa navrhovateľ domáhal vyplatenia majetkovej a finančnej ujmy, odvolací súd poukazuje na to, že predmetom tohto súdneho konania je prieskum rozhodnutia odporkyne pokiaľ ide o výšku úrazovej renty a preto nie je v právomoci súdu rozhodnúť o navrhovateľom požadovaných nárokoch.

Z dôvodu, že súd prvého stupňa rozhodnutie odporkyne potvrdil, postupoval odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 OSP tak, že rozsudok Krajského súdu v Žiline zmenil, lebo neboli splnené podmienky na jeho zrušenie ani potvrdenie.

Vzhľadom na skutočnosť, že nie je úlohou súdov pri preskúvaní rozhodnutí správnych orgánov nahrádzať ich činnosť najmä pokiaľ ide o riadne zistenie skutkového stavu a rovnako nie je úlohou súdov dopĺňať resp. nahrádzať odôvodnenia rozhodnutí správnych orgánov, prípadne poskytovať výklad ich rozhodnutí, zrušil odvolací súd napadnuté rozhodnutie odporkyne a vrátil jej vec na ďalšie konanie a rozhodnutie s tým, že v ďalšom konaní bude správny orgán viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, za účelom riadneho zistenia skutočného stavu doplní dokazovanie v naznačenom smere, teda nad všetku pochybnosť zistí výšku náhrady za stratu na zárobku, na ktorú mal navrhovateľ k 31. decembru 2003 nárok a vo veci opätovne rozhodne, pričom svoje rozhodnutie aj náležite odôvodní.

O trovách konania rozhodol súd podľa § 250k ods. 1 OSP, a účastníkom ich náhradu nepriznal, nakoľko úspešnému navrhovateľovi v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli a odporkyňa v konaní nebola úspešná.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok

V Bratislave 20. mája 2010

JUDr. Elena Závadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová